

РОЛЬ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ, У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Характерною рисою ХХІ століття є підвищення взаємозалежності країн світу у всіх сферах їх діяльності – економіці, політиці, соціальному та культурному житті. Будучи об'єктивною тенденцією розвитку, глобалізація надає додаткові можливості економіці окремих країн. Основними рушіями цих глобалізаційних процесів є міжнародні організації, транснаціональні корпорації та розвинуті країни. Але останні роки спостерігаються значні зміни в архітектурі світової економіки – все більше підвищується роль країн, що розвиваються.

Процеси глобалізації мають як позитивні, так і негативні наслідки, які різняться для різних країн. Якщо раніше розвиток економіки переважно відбувався у розвинутих країнах, де концентруються більшість інформаційних, інтелектуальних та технічних надбань людства, основні потоки торгівлі, фінансів та інвестицій, то зараз поступово увага переміщується на країни, що розвиваються. Особливо на цьому тлі вирізняються нові індустріальні країни (НІК), темпи розвитку яких наразі випереджають темпи розвинутих країн.

Ті країни, що розвиваються, які досягли більш значних успіхів у інтеграції у світову економіку, швидкий та стійкий розвиток економіки стимулювався, в першу чергу, переорієнтацією вектору розвитку економіки з сировинного сектору на сектор послуг та обробну промисловість, поступовим підвищенням продуктивності праці. Позитивний вплив також справив приток іноземного капіталу як джерела фінансування процесу розвитку, створений за допомогою значних приватних інвестицій та активної діяльності ТНК. Процес глобалізації сприяє потоку інвестицій у ті країни які мають незначні внутрішні ресурси для фінансування проектів розвитку, але перерозподіл прибутку все ще відбувається на користь розвинутих країн. Це відбувається через те, що основні галузі виробництва, що базуються на високому рівні технологічного розвитку, а тобто створюють більшу додану вартість, сконцентровані у розвинутих країнах, в той час як низько технологічна та переважно обробна промисловість – у країнах, що розвиваються.

При цьому частина країн, що розвиваються, у світовій торгівлі постійно змінюється. Так, наприклад, обсяг імпорту цих країн у 2015 році становив 7,788,551,228 тис. дол., у 2012 – 8,329,568,001 тис. дол., 2013 – 8,657,901,406 тис. дол., 2014 – 8,625,815,868 тис. дол., 2015 – 7,434,052,123 [1].

Спад, який спостерігається у останні два роки пояснюється погіршенням ситуації на ринках, причиною чому став обвал цін на сировину на фоні різкого зміцнення долару США. За останній рік ситуація також погіршилася через зростання рівня геополітичного напруження: невдалий державний переворот у

Туреччині, процедура імпічменту в Бразилії, криза біженців у Сирії, теракти в Таїланді тощо. Через це ситуація на ринках раїн, що розвиваються, погіршилася, і показники ефективності торгівлі поступово почали зменшуватися [2].

Стосовно науково-технічного обміну, не маючи власного розвиненого національного науково-технічного потенціалу, країни, що розвиваються об'єктивно змушені були з початком індустріалізації вдаватися до широкого імпорту нових технологій ззовні, з промислово розвинених країн, причому в формі насамперед втіленої технології - верстатів, машин, обладнання та інших капітальних товарів. Інакше кажучи, єдиною тимчасовою альтернативою науково-технічному прогресу є залучення необхідних для перебудови виробництва знань і технологій з-за кордону.

Провідну роль відіграє внутрішньофірмовий міжнародний обмін технологіями. Технологічний розрив існує між різними групами країн, обумовлює багатоступеневу структуру світового ринку технологій:

а) високі технології (унікальні і прогресивні) є об'єктами обміну між розвиненими країнами;

б) низькі (морально застарілі) і середні (традиційні) технології розвинених країн є новими для країн, що розвиваються і країн з перехідною економікою.

Головними суб'єктами ринку технологій на міжнародному рівні є ТНК, які забезпечують спільне використання результатів НДДКР материнськими і дочірніми компаніями. Найбільші ТНК зосереджують дослідження у своїх руках, що сприяє монополізації міжнародного ринку технологій. У країнах, що розвиваються, наразі з'являється все більше транснаціональних корпорацій, які активно виходять на світові ринки. Особливо це стосується ТНК країн Азії, деякі з яких входять навіть у першу десятку найкрупніших ТНК світу [3].

Таким чином, відбувається поступове втрачання розвинутими країнами провідних позицій в міжнародній торгівлі та глобальних інвестиціях. Вплив країн, що розвиваються, зростає, а транснаціональні корпорації з цих країн здійснюють активну експансію ринків країн світу, як розвинутих, так і країн, що розвиваються. Створюється нова архітектура світової економіки, що характеризується зростанням ролі країн, що розвиваються, вони стають такими її елементами, що мають суттєвий вплив на господарство усього світу у різних галузях.

Список використаних джерел

1. *International Trade Centre: World Trade Map. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpt=1||2||TOTAL||2|1|1|1|2|1|3|1|1.*

2. *Global Risk Insight: Emerging markets are headed for trouble. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://globalriskinsights.com/2016/09/debate-emerging-markets-trouble/>.*

3. *FORBES: The World's Biggest Public Companies. The List [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forbes.com/global2000/list/>.*